

حجاب فرمان پولس

(افشین لطیف زاده)

امروزه برخی از ایمانداران با اعتقاد به اینکه می‌باید کلام خدا را همانگونه که هست جزء به جزء اطاعت کرد بر مسئله پوشش سر برای زنان به هنگام پرستش خداوند تأکید می‌ورزند. این گروه بر این باورند که پولس در رساله اول قرنتیان ۱۱:۲-۱۶ فرمانی واضح و عاری از ابهام به کلیسا می‌دهد که قابل اطلاق به مسیحیان در همه اعصار می‌باشد.

باید اذعان داشت که چنین رویکرد تفسیری مشکلات عدیده‌ای را برای مسیحیان به بار آورده است زیرا که کلام خدا در وهله اول خطاب به مخاطبین اولیه آن است (کلیسای شهر قرنتس) که در شرایط خاص تاریخی، فرهنگی و اجتماعی خود می‌زیستند. از این رو، برای درک بهتر پیام پولس برای عصر خویش، نخست می‌باید به بازسازی وضعیتی پردازیم که در آن پولس فرمان پوشش سر را به زنان کلیسای قرنتس اعلام می‌کند. بنابراین در ابتدا باید از خود پرسیم چرا پولس چنین فرمانی را به ایمانداران شهر قرنتس می‌دهد؟ عدم پوشش سر از جانب زنان سبب بروز چه مشکلاتی برای کلیسای شهر قرنتس می‌شد؟ و در نهایت پیام پولس برای عصر امروز ما چه معنایی دارد و مسئله حجاب زنان را چگونه می‌توان بهتر درک و تفسیر کرد؟

پوشش سر در قرن اول میلادی

شایان ذکر است که در قرن اول میلادی، جهان یونان باستان به‌عنوان مهد شکل‌گیری تفکر و فلسفه، صحنه نمایش شمار قابل توجهی از آراء و عقاید پیرامون مسئله پوشش سر می‌باشد.

در این باره مفسر به‌نامی به‌نام وینتر (B. Winter) با اشاره به ادله تاریخی بر این باورست که در شهر قرنتس مجسمه‌هایی با موهای بلند وجود داشت که سمبل خدایان و نه انسان بودند. همچنین مفسر دیگری به‌نام پریمان (Perriman) معتقد است که در پرستش یکی از الهه‌های شهیر یونان به‌نام ایزیس (Isis)، زنان بدون پوشش سر دست به نیایش می‌زدند. چنین به نظر می‌آید که پولس در صدد بود تا هر تصویری را که تداعی‌کننده پرستش بت‌پرستان بود از کلیسا بزدايد و از این رو بر حجاب زنان تأکید می‌ورزد. اما گوردن فی (G. Fee) معتقد است که به‌علت فساد زبانه‌زد شهر قرنتس و تعداد بی‌شمار روسپیان مذهبی، پولس در پی آن است تا با تأکید بر حجاب زنان در مکانهای عمومی بر تمایز قداست مسیحیان با این گونه زنان تأکید ورزد.

آنچه که از این بحث بسیار اجمالی پیرامون نظر محققان دریافتیم، ما را بر این سمت سوق می‌دهد که مسئله حجاب زنان چه از نقطه نظر موارد مشابه آن در آداب و نیایش‌های بت‌پرستانه یونان باستان و همچنین فساد زبازد شهر قرن‌سی، امر و عرفی رایج برای ایمانداران تلقی می‌شد.

پوشش سر در کلیسای قرن‌سی

قبل از هر چیز باید به یاد داشته باشیم که پولس فرمان پوشش سر را در فضا و چارچوب پرستش و عبادت کلیسای ابراز می‌کند. مطابق اول قرن‌تین باب ۱۱ ادر می‌یابیم که زنها نیز با صدای بلند همچون مردان دعا و نبوت می‌کردند (۴:۱۱-۵). اما عده‌ای یا عملاً بدون پوشش سر دعا و نبوت می‌کردند و یا خواهان آن بودند که با توجه به شرایطی که در بخش فوق ذکر شد امری خلاف عرف تلقی می‌شد. لازم به تذکرست که اکثر محققان معتقدند که روسری در آن زمان صورت را نمی‌پوشاند بلکه حجابی بود که تا روی شانه‌ها امتداد داشت. حال چرا قرن‌تین مخالف پوشش سر بودند؟ در این باره می‌توان به مشکل آخرت‌شناسی قرن‌تین که از عمده مسایل الهیاتی این کلیساست اشاره کرد. قرن‌تین می‌پنداشتند که دیگر از عصر حاضر، کاملاً بیرون آمده بودند و در آسمان بسر می‌بردند. بنابراین دیگر در قید و بند شرایط اجتماعی و فرهنگی عصر خود نبودند.

چنین رویکردی سبب می‌شد که حتی تمایز جنسی زن و مرد و نقش متفاوت آنان از یکدیگر تحت الشعاع الهیات نابالغ قرن‌تین گردد. آنها چنین استدلال می‌کردند که در آسمان دیگر تمایزی بین زن و مرد وجود ندارد زیرا که جنسیت در آنجا رنگ می‌بازد. در واقع قرن‌تین به نشی موجود بین عصر حاضر و عصر آینده وقعی نمی‌نهادند. پولس با تأکید بر مسئله روسری در پی حفظ تمایز زن و مرد بود چرا که نادیده گرفتن آن ضربه مهلکی به اصالت پیام انجیل و همچنین تصویر اجتماعی کلیسا می‌زد.

از سوی دیگر محققان دیگری به نام مارتین و موتیر (S.Motyr D.B.Martin) چنین استدلال می‌کنند که با توجه به چارچوب پرستشی اول قرن باب ۱۱، زنان نیز گاه عهده‌دار رهبری پرستش کلیسا بودند. پرواضح است که زنان با موهای بلند توجه مردان را به سوی خود جلب می‌کردند.

ذکر این نکته حایز اهمیت است که بن سیراخ که کتابش یکی از آثار مهم ادبیات بین‌العهدین است به کرات به مسئله گریز از وسوسه جنسی زنان اشاره می‌کند. برای نمونه در ۱۴:۴۲ و ۸:۹ چنین می‌گوید: "چشم خود را از زن زیبا بردار، بسیاری فریب خوردند و در آتش شهوت اسیر شدند".

درواقع عدم پوشش سر در فضای فرهنگی قرن اول جهان رومی _ هلنی قویاً می‌توانست معرف نوعی و سوسه جنسی باشد. از اینرو پولس با فرمان پوشش سر در صدد حفظ قداست کلیساست.

اما دلیل نیرومند دیگر که فرمان پولس را به خوبی توجیه می‌کند مسئله پرستش و تمرکز آن بر خداست. کاملاً آشکار است که اگر کلیسا به سالن مُد تبدیل شود، توجه و تمرکز به جای خدا به دیگران معطوف می‌شود (اول تیموتائوس ۲:۱۰۹-). پولس حتی از فرشتگان به‌عنوان حافظان نظام الهی سخن به‌میان می‌آورد، نظامی که در آن تمام نیایش و عبادت ما می‌باید معطوف به خدا باشد (۱۰:۱۱). از اینرو، پولس از زنان می‌خواهد که با نگذاشتن روسری کاری نکنند که کلیسا به‌جای وقف به خدا صحنه خودنمایی آنان گردد.

حجاب برای عصر حاضر

۱- فرمان پولس مبنی بر حجاب زنان را باید در گستره هنجارهای فرهنگی یونان باستان و تقابل آن با هنجارهای کلیسا در آن عصر درک کرد.

۲- این فرمان با توجه به فضای پرستشی اول قرن‌های ۱۱:۲-۱۶ معطوف به این نکته است که هیچ امر و شخصی نباید توجه ما را از خدا به هنگام عبادت بردارد. درواقع اصل پایدار تعلیم کلام خدا در این بخش نه مسئله حجاب زنان بلکه تمرکز کامل به خدا و عبادت اوست و کلیسا باید برای تحقق این امر تمام هم و غم خود را صرف کند.

۳- اگر امروز مردان که عمدتاً سکان‌دار هدایت کلیسا هستند از طریق شخصیت نیرومند خود و یا با به‌کارگیری عطایای برجسته‌شان کلیسا را به خود وابسته کنند به گونه‌ای که توجه عمده کلیسا به‌سوی آنان معطوف شود آیا پولس همچون پیامش به قرن‌های بعد به آنان گوشزد نمی‌کند که تنها خدا شایسته تمامیت توجه و تمرکز ماست؟

بله، فرمان حجاب را باید در پرتو وقف و پرستش به خدا درک کرد.